

NOWA USTAWA O DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ I REASEKURACYJNEJ

11 września 2015 r. Sejm uchwalił ustawę o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, która będzie określać warunki wykonywania działalności w zakresie ubezpieczeń osobowych i majątkowych oraz działalności reasekuracyjnej. Ma ona zastąpić dotychczas obowiązującą w tym zakresie ustawę z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 2013 r. poz. 950 ze zm.). 1 października 2015 r. ustawę przyjął Senat. Musi ona zostać jeszcze podpisana przez Prezydenta.

Zasadniczym celem nowej ustawy jest implementacja do polskiego porządku prawnego dyrektywy 2009/138/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej – Wypłacalność II (ang. *Solvency II*), a tym samym, wprowadzenie nowych, jednolitych dla wszystkich krajów UE wymogów kapitałowych i standardów zarządzania ryzykiem w zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji.

Nowa ustawa wprowadza ponadto szereg postanowień o charakterze prokonsumenckim, które stanowią odpowiedź na toczącą się od miesięcy debatę dotyczącą praktyk na rynku *bancassurance* oraz próbę jego regulacji. W niniejszym opracowaniu koncentrujemy się na tej właśnie dziedzinie.

Wynagrodzenie w ubezpieczeniu na cudzy rachunek

W ostatnim czasie wiele uwagi poświęcono wyeliminowaniu konfliktu interesów, związanego m.in. z wynagrodzeniem otrzymywanym przez bank jako ubezpieczającego w ubezpieczeniach na cudzy rachunek, w tym głównie w ramach tzw. modelu grupowego. Problem ten znalazł odzwierciedlenie w wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego i obowiązujących od kwietnia 2015 r. Rekomendacji U oraz Wytycznych dla zakładów ubezpieczeń.

Kierunek ten znalazł potwierdzenie w nowej ustawie o działalności ubezpieczeniowej. W odniesieniu do ubezpieczeń na cudzy rachunek, w szczególności ubezpieczeń grupowych, wprowadzony został zakaz otrzymywania przez ubezpieczającego wynagrodzenia lub innych korzyści w związku z oferowaniem możliwości skorzystania z ochrony ubezpieczeniowej lub czynnościami związanymi z jej wykonaniem.

Jako wyjątek od powyższej regulacji dopuszczono finansowanie przez ubezpieczonego jedynie kosztu składki.

W porównaniu z Rekomendacją U pozbawiono zatem ubezpieczającego możliwości uzyskania zwrotu innych kosztów poniesionych w związku z dystrybucją i wykonaniem umowy ubezpieczenia.

Z wyjątkiem nielicznych wyłączeń dotyczących obrotu nieprofesjonalnego (przykładowo, ubezpieczenia pracownicze lub rodzinne), powyższe zasady będą obowiązywały wszystkich dystrybutorów, również tych spoza rynku *bancassurance*.

Analiza indywidualnych potrzeb klienta

Wzmocniona została ochrona konsumentów w odniesieniu do umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (tzw. ubezpieczenia z UFK) oraz umów, w których wysokość świadczenia jest ustalana w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe (tzw. produkty strukturyzowane). Przed zawarciem umowy ubezpieczenia, zakłady ubezpieczeń będą miały obowiązek przeprowadzenia analizy potrzeb, wiedzy i doświadczenia w zakresie ubezpieczeń na życie oraz sytuacji finansowej klienta. Dopiero na tej podstawie zakład ubezpieczeń przedstawi propozycję ubezpieczenia wraz z uzasadnieniem wskazującym, w jaki sposób odpowiada ona potrzebom klienta.

W sytuacji, gdy dany produkt nie jest odpowiedni lub gdy nie ma odpowiedniego ubezpieczenia, zakład ubezpieczeń przekazuje tę informację klientowi z jednoczesnym ostrzeżeniem, że wynik analizy lub oferta zakładu ubezpieczeń uniemożliwia zaoferowanie odpowiedniego ubezpieczenia. W takim przypadku umowa ubezpieczenia może zostać zawarta tylko na podstawie pisemnego żądania klienta.

Obowiązek ten ma również zastosowanie do umowy ubezpieczenia zawieranej na cudzy rachunek, w szczególności ubezpieczenia grupowego. Zakład ubezpieczeń uzyskuje wówczas informacje dotyczące ubezpieczonego przed wyrażeniem przez niego zgody na objęcie ochroną ubezpieczeniową.

Odstąpienie od umowy

W odniesieniu do wszystkich umów ubezpieczenia na życie z elementem inwestycyjnym ustawa wprowadza uprawnienie ubezpieczonego do odstąpienia od umowy w terminie 60 dni od dnia otrzymania po raz pierwszy rocznej informacji o wysokości świadczeń przysługujących z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia (co następuje w terminie od 10 do 14 miesięcy od dnia zawarcia umowy). W przypadku decyzji o odstąpieniu wprowadzono przy tym ograniczenie

dotyczące możliwości pomniejszenia wartości zwracanych środków o maksymalnie 4% wartości wpłaconych składek w przypadku produktów strukturyzowanych i tzw. polisolokat lub 4% wartości jednostek uczestnictwa ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego według stanu na dzień otrzymania informacji o odstąpieniu w przypadku ubezpieczenia z UFK.

Konsekwencja niedoręczenia warunków umowy

W odniesieniu do umów ubezpieczenia na cudzy rachunek, w szczególności ubezpieczenia grupowego, ustawa przewiduje konsekwencję za niedoręczenie ubezpieczonemu warunków umowy przed wyrażeniem przezeń zgody na udzielenie ochrony ubezpieczeniowej lub na finansowanie kosztu składki ubezpieczeniowej. W takiej sytuacji zakład ubezpieczeń nie może powoływać się na postanowienia ograniczające lub wyłączające jego odpowiedzialność, a także przewidujące skutki naruszenia przez ubezpieczonego jego powinności lub obciążające go obowiązkami.

Wszystkie dokumenty o charakterze wzorca umowy

Wymogiem jednoznaczności i zrozumiałości objęte będą nie tylko ogólne warunki ubezpieczenia i umowa ubezpieczenia, ale, podobnie jak w przypadku ochrony wynikającej z Kodeksu cywilnego, wszystkie dokumenty o charakterze wzorca umowy, takie jak np. regulamin ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego. Na wszystkie dokumenty o charakterze wzorca umowy rozszerzony będzie też nakaz interpretacji sformułowań niejednoznacznych na korzyść ubezpieczającego, ubezpieczonego, uposażonego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia, przy czym, zgodnie z nową ustawą, obejmie on również poszkodowanego. Ogólne warunki ubezpieczenia, umowa oraz wszelkie pozostałe dokumenty o charakterze wzorca umowy zostały ponadto objęte obowiązkiem udostępnienia ich przez zakład ubezpieczeń na stronie internetowej.

Informacja o najistotniejszych postanowieniach umowy

Wprowadzono nakaz określania we wzorcach umownych, które z postanowień wzorca umowy wskazują najistotniejsze informacje. Zgodnie z załączonym do ustawy projektem rozporządzenia skrócona informacja ma przyjąć postać tabeli wskazującej numery paragrafów lub punktów

wzorca umowy, określających wskazane w ustawie postanowienia.

Nowe kompetencje KNF

KNF będzie uprawniona do wydawania rekomendacji dla zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji w zakresie niezbędnym do realizacji wytycznych i zaleceń Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (EIOPA) lub – co istotne w zakresie dystrybucji ubezpieczeń – w celu:

- zapewnienia zgodności działalności zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji z przepisami prawa,
- zapobieżenia naruszeniu interesów ubezpieczających, ubezpieczonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia,
- ograniczenia ryzyka występującego w działalności zakładu ubezpieczeń lub zakładu reasekuracji,
- zapewnienia trwałej zdolności zakładu ubezpieczeń do wykonywania zobowiązań.

Ponadto, KNF została wskazana jako organ właściwy odpowiedzialny za wykonanie uprawnień określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1286/2014 z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie dokumentów zawierających kluczowe informacje, dotyczących detalicznych produktów zbiorowego inwestowania i ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych (PRIIP), które będą stosowane od 31 grudnia 2016 r. Oznacza to, że KNF może monitorować rynek ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych oraz w uzasadnionych przypadkach wprowadzać w formie decyzji administracyjnej zakazy lub ograniczenia w zakresie:

- wprowadzania do obrotu, dystrybucji lub sprzedaży niektórych produktów lub produktów o określonych cechach, lub
- rodzaju działalności finansowej lub praktyki zakładu ubezpieczeń lub zakładu reasekuracji.

Powyższa daleko idąca kompetencja KNF będzie mieć istotne znaczenie dla rynku produktów ubezpieczenia na życie z elementem inwestycyjnym.

Wejście ustawy w życie

Większość postanowień ustawy wejdzie w życie 1 stycznia 2016 r.

W późniejszym terminie – od 1 kwietnia 2016 r. wejdą w życie postanowienia, wymagające dostosowania się rynku do nowych regulacji tj. te dotyczące:

- zakazu wynagrodzenia w ubezpieczeniach na cudzy rachunek,
- skutków niedoręczenia ubezpieczonemu warunków umowy,
- analizy potrzeb klienta.

Uwaga! Przepisy ustawy będą miały zastosowanie do umów zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy, z tym, że:

- zakaz pobierania wynagrodzenia w ubezpieczeniu na cudzy rachunek stosuje się do umów ubezpieczenia zawartych przed 1 kwietnia 2016 r. tylko w zakresie zdarzeń występujących po 31 marca 2016 r.,
- postanowienia dotyczące skutków niedoręczenia ubezpieczonemu warunków umowy oraz analizy potrzeb klienta stosuje się do umów ubezpieczenia na cudzy rachunek zawartych przed 1 kwietnia 2016 r. w przypadku:
 - wyrażenia przez ubezpieczonego zgody na udzielenie ochrony ubezpieczeniowej lub zgody na finansowanie kosztu składki ubezpieczeniowej po 31 marca 2016 r.,
 - przedłużenia lub wznowienia ochrony ubezpieczeniowej po 31 marca 2016 r.,
- przepisy dotyczące odstąpienia od umowy w terminie 60 dni stosuje się do:
 - umów zawartych po 31 grudnia 2015 r.,
 - umów na cudzy rachunek zawartych do 31 grudnia 2015 r. – jeżeli zgoda ubezpieczonego na udzielenie ochrony ubezpieczeniowej została wyrażona po dniu 31 grudnia 2015 r.

Kontakt

Nick Fletcher
Partner

T: +48 22 627 11 77
E: nick.fletcher@cliffordchance.com

Marcin Bartnicki
Counsel

T: +48 22 627 11 77
E: marcin.bartnicki@cliffordchance.com

Marta Bieniada
Senior Associate

T: +48 22 627 11 77
E: marta.bieniada@cliffordchance.com

Marta Żuralska
Associate

T: +48 22 627 11 77
E: marta.zuralska@cliffordchance.com

Niniejsza publikacja nie omawia wszystkich aspektów przedstawianych zagadnień i nie stanowi porady prawnej ani porady innego rodzaju.

www.cliffordchance.com

Norway House, ul. Lwowska 19, 00-660 Warsaw, Poland

© Clifford Chance 2015

Clifford Chance, Janicka, Krużewski, Namiotkiewicz i wspólnicy
spółka komandytowa

Abu Dhabi ■ Amsterdam ■ Bangkok ■ Barcelona ■ Beijing ■ Brussels ■ Bucharest ■ Casablanca ■ Doha ■ Dubai ■ Düsseldorf ■ Frankfurt ■ Hong Kong ■ Istanbul ■ Jakarta* ■ Kyiv ■ London ■ Luxembourg ■ Madrid ■ Milan ■ Moscow ■ Munich ■ New York ■ Paris ■ Perth ■ Prague ■ Riyadh ■ Rome ■ São Paulo ■ Seoul ■ Shanghai ■ Singapore ■ Sydney ■ Tokyo ■ Warsaw ■ Washington, D.C.

*Linda Widyati & Partners in association with Clifford Chance.